

עת"א 1764/08/22 - שמואל אטיאס (אסיר) נגד שרות בתי הסוהר- מחלקת האסיר, מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

עת"א 1764-08-22 אטיאס(אסיר) נ' שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר ואח'
תיק חיצוני:

לפני העותר נגד המשיבים	כבוד השופט מיכאל קרשן שמואל אטיאס (אסיר)
בשם העותר:	1. שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר 2. מדינת ישראל
בשם המשיב 1:	עו"ד רעות קורוליק, הסניגוריה הציבורית מחוז מרכז
בשם המשיבה 2:	עו"ד רותם כ"ץ עקיבא עו"ד חן יצחקי, פרקליטות מחוז מרכז (פלילי)

פסק דין

השאלה המתעוררת בעתירת אסיר זו היא האם יש להתיר לעותר, אסיר עולם לא קצוב, לפרסם ריאיון מצולם בו הוא טוען לחפותו.

רקע עובדתי ויריעת המחלוקת

1. העותר הורשע בביצוע עבירה של גרימת מוות בכוונה תחילה ונדון למאסר עולם חובה (תפ"ח (מרכז-לוד) 1762-07-12 **מדינת ישראל נ' אטיאס** (17.2.2014)). הרשעת העותר התבססה על הודאה שמסר לפני מדובר שהוכנס לתאו ועל מספר ראיות תומכות. ערעור שהגיש העותר על הרשעתו בדיון - נדחה על ידי בית המשפט העליון (ע"פ 2094/15 **אטיאס נ' מדינת ישראל** (1.9.2016)), ואולם בית המשפט העליון, כמוהו כבית המשפט המחוזי, קבעו כי הופעלו על העותר "לחצים אינטנסיביים ושיטות חקירה נפסדות".

2. העותר פנה לסניגוריה הציבורית בבקשה כי תייצגו בבקשה לערוך משפט חוזר בעניינו. בדיון האחרון בעתירה, שהתקיים לפני ביום 27.4.2023, הודיעה הסניגוריה הציבורית כי גמרה בדעתה להגיש מטעם העותר בקשה למשפט חוזר.

3. בשנת 2017 שודרה בערוץ 2 תכנית בשם "תיק בחקירה", שעסקה במשפטו של העותר. יוצרת ובימאית התוכנית, גב' לימור פנחסוב (להלן: **גב' פנחסוב**), המשיכה לעסוק בעניינו של העותר ובשנת 2021 פרסמה שני פרקים בתכנית טלוויזיה אחרת, בשם "ספק סביר", המשודרת בערוץ "כאן 11" (להלן: **התכנית**), שעסקו במשפטו של העותר ובעיקר בפעולותיו של אותו מדובב.

4. העותר ביקש להתראיין לפרק השלישי בעניינו בסדרת הטלוויזיה "ספק סביר" של גב' פנחסוב, המשודרת בערוץ "כאן 11" (להלן: **התכנית**). הוא פנה בעניין זה למשיב 1 עוד בחודש מרץ 2022. המשיב 1 לא מסר תשובתו, ולאחר פניות נוספות מטעם העותר, הגיש האחרון עתירה לבית המשפט.

5. רק במסגרת כתב התשובה הראשון שהוגש מטעם המשיבים במסגרת העתירה בחודש ינואר 2023 נמסר לעותר כי בקשתו נדחתה עוד בחודש ספטמבר 2022, משלושה טעמים: **עמדת נפגעי העבירה, חשש להשפעה על הליכים משפטיים בעניינו של העותר ומידע מודיעיני שבעת בחינת הבקשה הצביע על התנהגות שלילית בבית הסוהר.**

6. לאחר שפרקליטות המדינה החליטה להצטרף לייצוג בעתירה, הוגש מטעמה כתב תשובה נוסף, בו נטען כי ההחלטה לא לאפשר לעותר להתראיין לתכנית מבוססת על עמדת נפגעי העבירה, על התנהגותו השלילית של העותר בבית הסוהר ועל טעם נוסף: **חשש לחשיפת שיטות הפעלה או מידע סודי.**

7. בדיון שהתקיים ביום 30.1.2023 חזרו בהם המשיבים מן הטענה בדבר חשש להשפעה על הליכים משפטיים בעניינו של העותר. עוד הובהר כי המידע שהיה קיים בעבר אינו מצדיק כיום את דחיית הבקשה בשל התנהגות שלילית של העותר בבית הסוהר (עמ' 4 שורות 11-16 לפרוטוקול).

8. לאחר שהוריתי, על אף התנגדות המשיבים, על קיום ריאיון עם העותר וצילומו, ואלה התבצעו והועברו לעיון המשיבים ובית המשפט (להלן: **הריאיון המצולם**), נסוגו המשיבים ביום 27.4.2023 גם מן הטענה כי שידור הריאיון עלול לחשוף שיטות הפעלה או מידע סודי (עמ' 13 שורות 21-22 לפרוטוקול).

9. נותר אפוא נימוק אחד המצדיק, לשיטת המשיבים, למנוע את שידור הריאיון המצולם, והוא: עמדת נפגעי העבירה.

טענות הצדדים

10. העותר טוען כי עניינו נכנס לגדר פקודת הנציבות מס' 04.42.01 - "הטיפול בפניית אסיר לפרסום דברים בציבור" (עדכון אחרון מיום 20.2.2023) (להלן: **פקודת הנציבות**), שהותקנה מכוח מכוח סעיף 51 לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971, הקובע כי "לא יתקשר אדם עם אסיר אלא לפי הכללים וההוראות המסדירים אותה תקשורת".

סעיף 5.ב. לפקודת הנציבות קובע כי יש לשקול בחיוב אישור פרסום שתוכנו הוא טענת חפות של האסיר, ובלבד שמציה את כלל ההליכים המשפטיים בעניינו. כאשר מטרת הפרסום היא טענת חפות מחזק הדבר את הצורך לאפשר את חופש הביטוי של האסיר. העותר לא מציה את כלל ההליכים המשפטיים בעניינו שכן תגוש בעניינו בקשה למשפט חוזר. פקודת הנציבות אינה קובעת כי ה"הליכים" הנזכרים בה הם רק הליכי ערעור בזכות.

במקרה דנן יש לפרסום מטרה נוספת: זכות הציבור לדעת ולהיחשף להתנהלות פסולה של הרשויות. העותר מעלה טענות קשות הנוגעות להתנהלות המדוברת בחסות משטרת ישראל ובניגוד לנהלים, אשר לטענתו הובילה להפלתו.

העותר אינו חולק על כך שיש לשקול את עמדת נפגעי העבירה בין מכלול השיקולים שעומדים לפני המשיב, ואולם הוא מבקש לא לתת לה משקל מכריע. מדובר בתוכנית טלוויזיה רביעית העוסקת בעניינו של העותר, אשר תשודר בכל מקרה. כפי שהבטיחו יוצרי הסדרה מראש, הריאיון המצולם לא עסק במנוח ולא חשף את זהותו. במסגרת הדיון שהתקיים ביום 27.4.2023 הסכימה גב' פנחסוב לא לכלול במסגרת השידור איזה מן הקטעים המעטים שבהם הוזכר המנוח בריאיון המצולם (עמ' 14 שורות 10-11 ועמ' 16 שורה 13 לפרוטוקול).

11. לטענת המשיבים אין מקום לאפשר את שידור הריאיון, טרם נתנה לנפגעי העבירה ההזדמנות לצפות בריאיון המצולם במשרדי הפרקליטות ולהעיר הערותיהם.

לשאלת בית המשפט הובהר כי לא נעשתה פנייה נוספת לנפגעי העבירה לאחר שהריאיון המצולם במלואו הועבר למשיבים, משום שלסברת הפרקליטות דרש הדבר אישור של בית המשפט. הפרקליטות סירבה להצעת כי נציגי המשיבים יעדכנו את נפגעי העבירה בתוכני הריאיון וישאלו לעמדתם.

12. במסגרת הדיון האחרון בעתירה הוסיפה ב"כ המשיב 1 וטענה כי חלקים מן הריאיון המצולם "חרגו" מן המטרה שלשמה נערך והם עוסקים בתנאי מאסרו של העותר ומהווים ביקורת על שירות בתי הסוהר. לדעת המשיב 1 בכל מקרה אין לאפשר שידור חלקים אלה מן הריאיון המצולם.

דיון והכרעה

13. העותר הוא אסיר. חופש התנועה שלו נשלל כדין. כפועל יוצא מכליאתו הושעה והוגבל גם חלק מחירויותיו וזכויות היסוד האחרות שלו. עם זה, כידוע, זכויות היסוד של האדם "שורדות" גם בין חומות בית הסוהר, והשעיית יכולתו של אסיר לממש איזו מחירויותיו האחרות לעולם אינה מוחלטת אלא יחסית (עע"א 4463/94 **אבי חנניה גולן נ' שירות בתי הסוהר**, פ"ד נ(4) 136 (1996) (להלן: **הלכת גולן**), 148, 150).

14. זאת ועוד. כבר נפסק שככל שהזכות הנפגעת היא חשובה ומרכזית יותר, אף המשקל שיינתן לה במסגרת האיזון בינה לבין האינטרסים המנוגדים של הרשות, יהיה רב יותר (**הלכת גולן**, עמ' 151).

15. בהקשר הספציפי של חופש הביטוי של אסירים נפסק **בהלכת גולן** (שהתירה, בדעת רוב, לאסיר לפרסם טור פרי עטו בעיתון), אף זאת:

"לנוכח חשיבותו ומרכזיותו של חופש הביטוי, לרוב אין נוטים להגבילו אלא על יסוד הסתברות ברמה של "ודאות קרובה" שמימוש הזכות עלול לגרום נזק ממשי לאינטרס חיוני של המדינה והציבור. פגיעה בחופש הביטוי, המקיימת כהלכה איזון זה, נתפסת ומקובלת כמותרת. ודין זה, החל על כלל האזרחים, חל כמובן גם על האסירים."
(עמ' 154)

"ההגנה על חופש הביטוי, כחלק מכבוד האדם, היא הערובה המרכזית לשמירת חירותו הרוחנית של האדם. במסגרתו של חופש הביטוי מממש האדם רצונות ושאיפות הטבועים בו והמבטאים את חירותו הרוחנית: להשכיל ולרכוש ידע, להיות מעורב בחיי החברה, לשמוע דעת זולתו ולבטא את דעתו. המאסר שולל מן האדם את חופש התנועה שלו, ובכך מוטלת הגבלה חמורה, לא רק על זכות היסוד שלו לחירות אישית, אלא גם על יכולתו המעשית לממש כרצונו את חירותו הרוחנית. אמנם בלב לבה של החירות הרוחנית - כיכולת האסיר לחשוב, להאמין ולשמור על צלם האדם שלו - אין למאסר דריסת רגל. אך, כפי שכבר ציינו (בפיסקה 15 לעיל), היכולת של אסיר לממש את זכותו לחופש הביטוי הינה מצומצמת ומוגבלת הרבה יותר מיכולתו של אזרח חופשי. ולחופש הביטוי (המוגבל) הנתון לאסיר יש להעניק הגנה רחבה ככל האפשר."
(עמ' 159)

"אין צריך לומר, כי גם כשלושדות יש טעם מוצק להצדקת הפגיעה בחופש הביטוי של אסיר - היינו, בהתקיים הסתברות ממשי שהביטוי יפגע בביטחון הציבור או יעמיד בסכנה את הסדר והמשמעת בבית הסוהר - מוטל על הרשות לעמוד במבחן המידה, ואסור לה לפגוע בזכותו של האסיר יותר מן הדרוש למניעת הסיכון. על הרשות לזכור, כי פגיעתה בחופש הביטוי של אסיר היא, לעולם, בגדר תוספת פגיעה, ובעיקר מצווה היא לעמוד בפני הפיתוי להשתמש בסמכותה שלא לצורך או מעבר לצורך."
(עמ' 161)

16. נקודת המוצא לדיון היא אפוא כי חופש הביטוי עומד לעותר גם בין כותלי בית הסוהר, וניתן להגביל חירות יסוד זו רק כאשר קיים אינטרס חיוני נוגד, אשר הפגיעה בו תהיה בהסתברות ברמה של "ודאות קרובה" (השוו: החלטתי בעמ"ת (מרכז-לוד) 57338-11-21 **אלבאז נ' מדינת ישראל** (27.1.2022), בנושא הטלת מגבלות על חופש הביטוי של נאשמים).

17. פקודת הנציבות מכירה במפורש בחופש הביטוי של אסירים, אך מטילה עליו מגבלות. העותר הצהיר כי אין הוא מבקש לתקוף את חוקיות פקודת הנציבות (סעיף 21 לעתירה המתוקנת), ועל כן בקשת העותר תיבחן בהתאם לתנאי פקודה זו.

18. סעיף 1.א.5 לפקודת הנציבות כי פרסום דבריו של האסיר **ככלל** ייערך בכתב; סעיף 2.א.5. קובע כי

במקרים בהם אושר פרסום שלא על דרך הכתב, תיקבע דרך הפרסום בשיתוף גורמי המקצוע הרלוונטיים, "בשים לב לצרכי ניהול בית הסוהר ושמירת הביטחון, הסדר והמשמעת בבית הסוהר וכן באופן שיאפשר פיקוח על תוכן הדברים..."; סעיף 3.א.5. אושר על פרסום של דבריו של אסיר לאמצעי תקשורת בשידור חי.

מתקין פקודת הנציבות ראה לנגד עיניו מקרים בהם ניתן יהיה לאשר לאסיר פרסום בדרך אחרת, שאינה בכתב. בענייננו אמור הריאיון המצולם להשתלב בתכנית טלוויזיה, רביעית במספר בענייניו של העותר. פשיטה שקיימת בנסיבות כאלה עדיפות לדרך הביטוי החזותית, ולמעשה קשה להעלות על הדעת אפשרות מעשית להעברת עמדת האסיר במדיום זה בדרך הכתב. במלים אחרות, זהו המקרה בו יש לשקול לאפשר לאסיר פרסום שאינו רק בכתב.

פקודת הנציבות קובעת כי דרך הפרסום במקרים כגון דא תיקבע בשיתוף גורמי המקצוע הרלוונטיים, לצורך הבטחת הביטחון, הסדר, המשמעת וניהול בית הסוהר. בענייננו, מלכתחילה לא הועלתה על ידי המשיבים כל טענה כי שידור הריאיון המצולם, או חלק ממנו, עלול לפגוע בתכליות חשובות אלו, זולת טענתה של ב"כ המשיב 1 בדיון מיום 27.4.2023 כי חלקים מן הריאיון המצולם "חרגו" מן המטרה שלשמה נערך והם עוסקים בתנאי מאסרו של העותר ומהווים ביקורת על שירות בתי הסוהר. אינני סבור כי פרסום ביקורת על תנאי הכליאה של אסיר או על שב"ס כארגון עלולה לפגוע בביטחון, במשמעת בבית הסוהר או בניהול בתי הסוהר. כך בכלל וכך בענייניו של העותר כאן, ואין בעובדה כי העותר לא הגיש עתירת אסיר בעניינים אלה כדי להעלות או להוריד.

חשוב לציין, כי בשל החלטתי לקיים את הריאיון המצולם ולהעבירו למשיבים, מתקיים במלואו התנאי המהותי שקובעת פקודת הנציבות, הוא תנאי הפיקוח הקבוע בסעיף 2.א.5. שב"ס כרשות מינהלית נחשף לתכני הריאיון המצולם במלואם וככל שמצא בהם קשיים ובעיות יכול היה להתייחס אליהם. בדיון שהתקיים לאחר העברת החומרים לא עלתה כל טענה בנוגע לטיב התכנים ולהשפעתם האפשרית על הצרכים המנויים בפקודת הנציבות.

עורכי תכנית טלוויזיה לא בקשו לפרסם את דברי האסיר בשידור חי, ולא חלה אפוא המגבלה המנויה בסעיף 3.א.5. לפקודת הנציבות.

19. בהתאם לסעיף 5.ב. לפקודת הנציבות: "ככלל, יש לשקול בחיוב אישור פרסום שתוכנו הוא טענת חפות של האסיר, ובלבד שמיצה את כלל ההליכים המשפטיים בעניינו".

בענייננו, כאמור, טוען העותר לחפותו. ההליך הפלילי שננקט נגד העותר הוא חלוט, ואולם העותר עתיד להגיש בקרוב, באמצעות הסניגוריה הציבורית, בקשה למשפט חוזר. כיוון שבאופן פוטנציאלי יכול כל נאשם להגיש בקשה למשפט חוזר בכל זמן (ואף אין הגבלה על מספר הבקשות) ברי כי סייג מיצוי ההליכים לא חל בעניינו של אסיר שטוען לחפותו, אף אם הודיע שבכוונתו להגיש משפט חוזר, וטוב עשו המשיבים כאשר חזרו בהם מן הטענה כי עניינו של העותר לא יכול לבוא בגדר פקודת הנציבות בשל טעם זה (פרוטוקול הדיון מיום 30.1.2023, עמ' 4 שורות 11-12).

שאלה אחרת היא מה דינו של אסיר שהוחלט כי ינוהל בעניינו משפט חוזר, אך תרחיש כזה חורג כמובן מגדר

הדין ולא ראיתי לעסוק בו כאן.

20. סעיפים 5.ה. ו-5.ו.5. עוסקים בהשלכות הפרסום על נפגע העבירה.

סעיף 5.ה. קובע כך:

ה. עמדת נפגע העבירה - ככל שניתן להשיגה במאמצים סבירים ע"י קצין נפגעי עבירה. משקלה של עמדת נפגע העבירה ייקבע בהתאם למכלול נסיבות העניין, ובכלל זה ישקול רמ"ח תקשורת וקשרי קהילה, בין היתר, את העבירה בה הורשע האסיר, תוכן הפרסום המבוקש, משך הזמן שחלף מאז ביצוע העבירה ומידת הפגיעה העלולה להיגרם לנפגע העבירה כתוצאה מהפרסום המבוקש.

סעיף 5.ו. משלים את האמור בסעיף 5.ה. וקובע שעל הגורם המחליט בבקשות אסיר לפרסם דבריהם בציבור לשקול את השפעת הפרסום על רגשות נפגע העבירה.

21. כאמור, הסניגוריה הציבורית לא טענה בהליך זה נגד חוקיות פקודת הנציבות. ואמנם, פשוט בעיניי שהפגיעה האפשרית ברגשות נפגעי העבירה עשויה לשמש "אינטרס חיוני נוגד", שיצדיק במקרים המתאימים פגיעה בחופש הביטוי של האסיר.

22. עמדת משפחת הנרצח הובאה לפני פעמיים: לפני הדין הראשון בעתירה ביום 16.1.2023 יצרה קצינת נפגעי עבירה בשב"ס קשר עם בת זוגו של קורבן העבירה, וזו הביעה התנגדות כללית לפרסום ריאיון עם העותר, בעיקר משום שאין רצונה (והדברים מובנים מאליהם) לחוות שוב את הטרומה; בתום אותו דיון החלטתי כי נפגעי העבירה יהיו רשאים להביע עמדתם בסוגיה בכתב, ואכן, לפני הדין השני שהתקיים ביום 30.1.2023, שוחחה קצינת נפגעי העבירה עם אמו של הנרצח, אשר הביעה אף היא התנגדות לשידור הריאיון והפנתה, בין היתר, לפגיעה ברגשות אחרות של המנוח.

חשוב לציין כי במסגרת הדין ביום 30.1.2023 הובהר לי כי המשיבים לא הציגו לנפגעי העבירה את העובדה כי הריאיון שהעותר מבקש לקיים אמור לעסוק בפעולות הדיבוב בלבד ולא יוזכר בו שמו של נפגע העבירה.

ועוד ייאמר כי גם לאחר שנתקבל הריאיון המצולם אצל המשיבים, נמנעו הם מליזום פניה נוספת לנפגעי העבירה, לעדכנם בדבר תכני הריאיון המצולם ולהציע להם לצפות בו. רק במסגרת הדין ביום 27.4.2023 עתרו הם לראשונה לאפשר להם להזמין את נפגעי העבירה לצורך הצגת הריאיון המצולם בפניהם. המשיבים הביעו מודעות לכך שבהחלט יתכן כי משפחת המנוח כלל לא תהיה מעוניינת לראות את הריאיון המצולם, ובכל זאת סירבו להצעת בית המשפט ליצור עמם קשר ולהסביר במה עוסק הריאיון המצולם.

בנסיבות אלה באתי לכלל מסקנה כי העתירה בשלה להכרעה, ואין עוד מקום להמתין להתייחסות נוספת של משפחת המנוח.

23. צפיתי בריאיון המצולם במלואו. ניכר כי גב' פנחסוב עמדה באופן מלא בהבטחתה: הריאיון עוסק ברובו המוחלט בראיות עליהן סמך בית המשפט את הרשעת העותר, ובעיקר בפעולות הדיבוב שהביאו להודאתו ובשאלה מדוע הודה אם, לפי גרסתו, לא ביצע את הרצח. העותר שוטח במסגרת הריאיון המצולם את גרסתו לקורותיו ביום הרצח וטוען לחפותו. אין ספק כי לעותר ביקורת רבה על הרשעתו, על מערכת בתי המשפט, על המרכז לגביית קנסות ועל שירות בתי הסוהר. העותר חש כי הוא משלם מחירים כבדים במסגרת כליאתו על כך שלא נטל אחריות על המעשה בו הורשע.

תכנים אלה אינם מצדיקים הגבלת חופש הביטוי של העותר, ודאי לא התכנים בהם מעביר העותר ביקורת על הרשות המבצעת ועל הרשות השופטת.

העותר לא נוקב במסגרת הריאיון המצולם בשמו של הנרצח, וכאמור לעיל גב' פנחסוב הסכימה כי האזכורים המעטים המופיעים בו לנרצח עצמו - ייחתכו בעריכה ולא ישודרו.

24. עמדת נפגעי העבירה ביחס לשידור ריאיון עם מי שרצח את יקירם - מובנת לחלוטין. אין להם עניין לשוב ולעסוק, בחלוף שנים, באירוע הרצח ולחוות שוב את הטראומה.

ברם, את עמדתם של נפגעי העבירה יש לאזן מול הפגיעה בחופש הביטוי של העותר ואף בזכות הציבור לדעת. אין זה מפתיע ש"כאן, תאגיד השידור הישראלי", הביע תמיכה בבקשת העותר בהפנותו לחשיבות התייעוד והשידור של נושאים חברתיים מסוג זה (נספח ג' לעתירה המתוקנת); התאגיד אף הבטיח כי הריאיון יובא לצופים במסגרת הקוד האתי של תכניות התעודה בתאגיד השידור הציבורי).

25. סבורני כי האיזון הנאות במקרה זה בין חופש הביטוי של העותר הטוען לחפותו וזכות הציבור לדעת, לבין הפגיעה ברגשות משפחת הנרצח, בוודאי בשים לב למידת ההסתברות הנדרשת בפסיקה להוכחת פגיעה באינטרס חשוב הנוגד את הגשמת חופש הביטוי של העותר, יהיה שידור הריאיון המצולם, או כל חלק ממנו, תוך השמטת כל הקטעים העוסקים בנרצח ובבני משפחתו.

26. באתי לכלל מסקנה כי בסרבו קטיגורית על שידור הריאיון המצולם לא שקלו המשיבים כהלכה את מכלול השיקולים שעמדו לפניהם, כפי שהוצגו לעיל, לרבות השיקול המופיע בסעיף 5.ב. לפקודת הנציבות: העובדה כי העותר טוען לחפותו, חלק מן השיקולים המופיעים במפורש בסעיף 5.ה. לפקודת הנציבות: השיקול הנוגע לתוכן הפרסום המבוקש וזה הנוגע למשך הזמן שחלף מאז ביצוע העבירה (21 שנים).

בנסיבות העניין דעתי היא כי המשיבים קיבלו בעניינו של העותר החלטה בלתי סבירה באופן קיצוני, שאינה יכולה לעמוד ומצדיקה את התערבותו של בית המשפט.

27. אשר על כן מבוטלת החלטת המשיבים האוסרת על פרסום הריאיון המצולם עם העותר. צוות ההפקה רשאי לפרסם את כל תכני הריאיון המצולם, זולת התכנים המופיעים בנומרטורים (בתמליל: 11:01:30:00, TC) 11:02:00:00, 11:06:00:00, 11:06:30:00, 11:07:00:00, 11:07:30:00, 11:31:00:00, וכל קטע אחר שעוסק בנרצח או בבני משפחתו.

לבקשת המשיבים, על מנת לאפשר להם לכלל צעדיהם, מעכב את ביצוע ההחלטה למשך 7 ימים.

ניתן היום, י"ב אייר תשפ"ג, 03 מאי 2023, בהעדר הצדדים.